

ISSN 2644-4798

KAPITULA

DIECÉZNY ČASOPIS SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA ROČNÍK XII. 5/2023

SPOMIENKA NA SV. MARTINA Z TOURS

STRANA 4

DEKANÁTNE STRETNUTIA MLÁDEŽE

STRANA 7

KULT SV. FILOMÉNY RASTIE

STRANA 9

JOZEF KUNST

STRANA 11

EDITORIÁL

Milí priatelia,

toto číslo vychádza v čase vinšov, želaní a predsavzatí. Klačíme pri jasliach Svetla, ktoré prišlo na svet. Osvecuje každú temnotu.

Prosme aj za pokoj a porozumenie vo svete.

Prajem Vám príjemné čítanie.

LUBOMÍR KRETT

KAPITULA

Časopis Spišského biskupstva 5/2023, roč. XII.
E-mail: casopis@kapitula.sk

Šéfredaktor: Lubomír Krett
Redakcia: Lubomír Kalavský, Luboslav Hromják
Jazyková úprava: Mgr. Zuzana Slobodníková
Grafická úprava: Marián Jabrocký
Imprimatur: Mons. Štefan Sečka, spišský biskup
5. 10. 2012 pod číslom 2311/12
Cenzor: Mons. Jozef Bielač
Vydavateľ: Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo
Spišské Podhradie, Spišská Kapitula 9,
053 04 Spišské Podhradie
Periodicita: 5x ročne
ISSN 2644-4798
Fotografia na titulnej strane: Vianočný motív
Madony s dieťaťom. Detail vyšívanej kazuly z
majetku Spišského biskupstva datovanej do po-
lovice 15. storočia. Motív bol využitý aj na via-
nočnej poštovej známke v roku 2018.
Foto: Lubomír Kalavský

OBSAH

- 2 EDITORIÁL
- 3 AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE
- 7 DEKANÁTNE STRETNUTIA MLÁDEŽE
- 9 KULT SV. FILOMÉNY NA SLOVENSKU RASTIE
- 11 JOZEF KUNST
- 15 KURZY OPATROVANIA
- 17 DNI KREŠŤANSKEJ KULTÚRY V SPIŠSKEJ KAPITULE
- 18 DESAŤ ROKOV GALÉRIE KOSTOLOV
- 18 KOSTOL VŠETKÝCH SVÄTÝCH V BIJACOVCIACH

AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE

PRIMIČNÁ SVÄTÁ OMŠA NOVÉHO OTCA BISKUPA

Na slávnosť Všetkých svätých slávil otec biskup František Trstenský primičnú svätú omšu vo svojom rodnom meste Tvrdošíne. Na tejto slávnosti sa zišli mnohí kňazi, rodáci, ako aj veľký počet veriacich z Tvrdošína a jeho okolia. ■

PREVZATIE ÚRADU FARÁRA

V nedeľu 5. novembra prevzal úrad farára v Kežmarku vdp. Martin Majda. Svätú omšu viedol diecézny biskup Mons. František Trstenský. V homílii rozprával príbeh o svätopiscovi, ktorý túži po spočinení v Božom náručí ako dieťa, keď je v náručí matky. Povzbudil nového farára, aby bol ľuďom blízko a aby bol ohlasovateľom Božieho slova. ■

MENOVANIE GENERÁLNEHO A BISKUPSKÉHO VIKÁRA

V pondelok 6. novembra Mons. František Trstenský vymenoval do služby v Spišskej diecéze generálneho vikára, ktorým sa stal pomocný

biskup Mons. Ján Kuboš a biskupského vikára pre katechézu a katolícke školstvo vsdp. Viktora Pardeľa. Pred prevzatím úradu zložili vernostnú prísahu v biskupskej kaplnke 9. novembra. ■

NOVEMBROVÉ KŇAZSKÉ REKOLEKCIE

V našej diecéze sa v dňoch 6. – 10. novembra konali kňazské rekolekcie. Každý deň sa kňazi stretli na inom mieste podľa zoskupenia tzv. veľkých dekanátov, ako napríklad vo Vitanovej, v Bobrovci či v Poprade.

Program sa začínal svätou omšou. Celebroval ju otec biskup Mons. František Trstenský, ktorý sa kňazom prihovárал aj v homíliách. Následne mal prednášku o pastoračnom pláne na rok 2023/2024, ktorý je rozdelený na tri etapy. Prvá je zameraná na prijatie a počúvanie Božieho slova, druhá na sústredenie sa na prvenstvo Božieho slova a záverečná etapa upriamuje pohľad na Eucharistiu. ■

SPOMIENKA NA SV. MARTINA Z TOURS, PATRÓNA KATEDRÁLNEHO CHRÁMU A DIECÉZY

Dňa 14. novembra sa konala liturgická slávnosť pri príležitosti osláv patróna Katedrály sv. Martina. Tento deň je zároveň dňom, kedy si veriaci pripomínajú narodenie biskupa Jána Vojtaššáka. Liturgiu slávil Mons. František Trstenský, spišský diecézny biskup, ktorý v úvode prítomných pozdravil a vyjadril slová radosť, že môže prvýkrát sláviť odpustovú slávnosť v katedrále ako biskup. V kázni sa zameriaval na postavu Božieho sluha biskupa Jána Vojtaššáka a vyzdvihol jeho tri postoje: zbožnosť, pracovitosť a lásku k ľuďom. Po skončení slávnosti mali veriaci možnosť navštíviť miesto v krypte katedrály, kde sa nachádzajú telesné pozostatky Božieho sluha. ■

SLÁVNOSŤ SV. MARTINA

V nedeľu 12. novembra sa v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule konala odpustová slávnosť pri spomienke na patróna katedrály. Svätá omša sa začala o 10.00 hod. a celebroid ju spišský diecézny biskup Mons. František Trstenský.

V homílii veriacim priblížil sv. Martina tým, že rozprával o jeho vlastnostiach a pozitívach. Poukázal na prvenstvo služby, ktorou sa vyznačoval. Taktiež hovoril aj o jeho evanjeliomom vsímaní si maličkosti, cez ktoré k nám Boh hovorí.

Na záver otec biskup vysvetľoval prítomnosť husi v jeho erbe, ku ktorým sa podľa legendy svätý Martin ukryl, keď z neho chceli spraviť biskupa. Zároveň vyzval veriacich k tomu, aby o dobre, ktoré sa deje v našej spoločnosti nemlčali, ale aby o ňom dali vedieť. ■

HODNOTY KATOLÍCKEJ CIRKVI: DISKUSIA OTCA BISKUPA S VERIACIMI V POPRADE

Otec biskup František Trstenský sa 16. novembra zúčastnil diskusie s názvom: "Spýtaj sa Cirkvi," ktorá sa konala v aule farského pastoračného centra v Poprade. Diskusný večer zorganizoval študent práva Patrik Struk pod záštitou Spoločenstva Ladislava Hanusa. Prítomní sa mohli rozprávať nielen s otcom biskupom o rôznych otázkach týkajúcich sa Katolíckej cirkvi, o jej hodnotách, ale aj o samotnej katolíckej viere. ■

20. VÝROČIE VYSVIACKY KOSTOLA V ZEMIANskej DEDINE NA ORAVE

Spišský pomocný biskup Mons. Ján Kuboš, rodák zo Zemianskej dediny, slávil 22. novembra odpustovú slávnosť pri príležitosti 20. výročia vysviacky farského kostola sv. Joachima a Anny. Pri svätej omši koncelebroval emeritný pomocný biskup Spišskej diecézy Mons. Andrej Imrich, ktorý kostol vysväcoval.

V kázni sa prihovril pomocný biskup, ktorý vyzdvihol plod lásky Joachima a Anny – Panu Máriu. Pred záverečným požehnaním bola v kostole krížová cesta. Na záver sa otec biskup poďakoval všetkým, ktorí sa o Boží chrám starajú. ■

PŮT RÓMOV V SMÍŽANOCH

Program púte Rómov, ktorá sa konala 19. novembra vo Svätyni Božieho milosrdenstva v Smižanoch sa začal pobožnosťou k Božiemu milosrdenstvu. Tú si pripravila farnosť Letanovce. Po nej nasledoval program pripravený Rómami zo Sigordu. Nasledovala svätá omša, ktorú slávil spišský pomocný biskup Mons. Ján Kuboš. ■

ŠTREDÁ PRIPOMÍNAJÚCA PRENASLEDOVANIE KREŠŤANOV

22. november je dňom, kedy si pripomíname prenasledovanie kresťanov, a to tým, že sa kostoly, katedrály či iné inštitúcie vysvätia červenou farbou. Pri tejto príležitosti sa kňazi a bohoslovci zo Spišskej Kapituly modlili sa prenasledovanú a trpiacu Cirkev. ■

DIECÉZNE STRETNUTIE MLÁDEŽE

V tomto roku sa na slávnosť Krista Kráľa konali v Spišskej diecéze diecézne stretnutia mládeže. Témou bolo: „Radujte sa v nádeji“ (porov. Rim 12, 12). Zároveň je to cesta prípravy na Jubileum mladých v rámci Jubilejného roku 2025, ktorého mottom je „Pútnici nádeje“.

Toto stretnutie je veľkou túžbou nášho nového diecézneho otca biskupa Františka, aby mladí ľudia aj takto pocítili, že majú osobitné miesto v Cirkvi i vo farnosti, a že sú jej neodmysliteľnou súčasťou. Toto podujatie je súčasťou Týždňa Cirkvi pre mládež na Slovensku.

Súčasťou programu bola spoločná modlitba, svedectvá mladých zo Svetových dní mládeže v Lisabone, aktivity a piesne. Program vyvrcholil spoločnou svätou omšou, po ktorej nasledovalo agapé. ■

DEKANÁTNE STRETNUTIE MLÁDEŽE

V sobotu 25. novembra sa na výzvu spišského diecézneho biskupa Mons. Františka Trstenského mladí Spišskej diecézy zišli na viacerých miestach po celej diecéze: Spišská Nová Ves – Kostol Nanebovzatia Panny Márie; Kežmarok – Bazilika sv. Kríža; Stará Lubovňa – Kostol sv. Mikuláša; Trstená – Kostol sv. Martina; Ružomberok – Kostol sv. Ondreja, kde sa konalo Dekanátne stretnutie mladých pri príležitosti Svetového dňa mládeže. ■

30 ROKOV OD ZÁPISU DO UNESCO

V rámci osláv pri príležitosti 30 rokov zápisu Spišského hradu a pamiatok okolia do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO sa 30. novembra konal v Levoči koncert v Bazilike sv. Jakuba. Programom prítomných sprevádzali hudobníci aj speváci a bola uvedená do života nová zberateľská 0 eurová bankovka s vyobrazením Oltára sv. Jakuba. ■

JEŽIŠOVA CESTA DO EMAUZ

V predvečer prvej adventnej nedele sa začal nový pastoračný projekt v diecéze – „Ježišova

cesta do Emauz“. O 17.00 hod. sa na 8 miestach v diecéze konala Eucharistická adorácia. Eucharistickú adoráciu v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule viedol pomocný biskup Mons. Ján Kuboš. V úvode a v závere sa prostredníctvom video-posolstva všetkým prítomným prihovril diecézny biskup František. Osobitný čas bol určený modlitbám, spevu a meditácii. ■

PODCAST O. BISKUPA MONS. FRANTIŠKA TRSTENSKÉHO

V podcaste Božie slovo medzi nami sa prihovára otec biskup, ktorý pravidelne ponúka zamyslenie k evanjeliu najbližšej nedele. ■

ODROBINY – JEDNÝM SLOVOM

Ide o projekt, ktorý vo forme videa, ale aj v podcastovej forme ponúka zamyslenia nad nedeľným evanjeliom od kňazov a biskupov pôsobiach na Slovensku. ■

AGNEŠA KALAVSKÁ
PR MANAŽÉRKA

ZBIERKA V KOSTOLOCH – POĎAKOVANIE

Ďakujeme vám za podporu v rámci zbierky v kostoloch. Vaša pomoc nám umožňuje poskytovať pomoc viac ako 50 000 ľuďom ročne. Počas tohtoročnej zbierky v kostoloch, ktorá sa konala prvú adventnú nedeľu, sa vyzbieralo vyše 150 tisíc eur na podporu charity. Radi by sme vám aj touto cestou vyjadrili vďačnosť za každý dar, ktorým ste v kostole prispeli.

Vaša solidarita mení životy ľudí v Spišskej diecéze. Ďakujeme. ■

KATARÍNA HAVRILOVÁ
PR MANAŽÉRKA SPIŠSKEJ KATOLÍCKEJ CHARITY

DEKANÁTNE STRETNUTIA MLÁDEŽE

FOTO: ADAM KONKOL

DEKANÁTNE STRETNUTIE MLÁDEŽE V SPIŠSKEJ NOVEJ VSI

V sobotu 25. novembra sa v Spišskej diecéze z príležitosti Týždňa Cirkvi pre mládež uskutočnili dekanátne stretnutia mládeže. Mladí sa stretli v piatich mestách – v Trstenej, Ružomberku, Kežmarku, Starej Lubovni a v Spišskej Novej Vsi. Téma stretnutí „Radostní v nádeji“ vychádza z témy 38. Svetového dňa mládeže, ktorý sa slávil v nedeľu Krista Kráľa 26. novembra.

Krátko pred desiatou hodinou sa miestne farské kostoly začali naplňovať mladými ľuďmi. Program dekanátnych stretnutí otvoril videopozdrav od diecézneho otca biskupa Františka Trstenského, ktorý mladých povzbudil: „*Iba ten, kto horí pre Krista, môže zapáliť druhých*“.

Nasledovala modlitba radostného ruženca obohatená o krátke zamyslenia mladých k jednotlivým dodatkom. Po nej sa pútnici letných Svetových dní mládeže konajúcich sa v Portugalsku podelili so svojimi svedectvami. Účastníkov stretnutia obohatili o silné zážitky zo stretnutia s pápežom Františkom, z prijatia a štedrosti miestnych ľudí, ktorí ich prijali do svojich domovov, či zo sily spoločenstva, kto-

rú tvorilo jeden a pol milióna mladých ľudí z celého sveta.

Aktivita, ktorá nasledovala po svedectvách, mala za cieľ pripomenúť mládeži, že Cirkev chce byť ich domovom. Na papier mali napísať odpovede na otázky: Akú zmenu by si uvítal vo svojej farnosti? a Čo vieš ty ponúknuť ako dar svojej farnosti?. Vyvrcholením programu bolo slávenie svätej omše, počas ktorej boli tieto odpovede prinesené ako obetný dar. Kazatelia mladým priblížili tému stretnutia a povzbudili ich k radostnému putovaniu plnému nádeje. Po svätej omši nasledovalo agapé.

Na stretnutiach sa zúčastnilo približne 900 účastníkov. V Trstenej ich bolo 400, v Ružomberku 50, v Kežmarku 200, v Spišskej Novej Vsi 100 a v Starej Lubovni 150.

Touto cestou by sme sa chceli poďakovať všetkým, ktorí vynaložili nemalé úsilie pri organizácii týchto stretnutí, predovšetkým dekanom miestnych dekanátov, o. Dušanovi Pardelovi z Ružomberka, o. Jurajovi Spuchlákovi z Trstenej, o. Pavlovi Lackovi zo Starej Lubovne, o. Martinovi Majdovi z Kež-

FOTO: EVA MÁRIA BUDYELOVÁ

DEKANÁTNE STRETNUTIE MLÁDEŽE V TRSTENEJ

FOTO: RÓBERT GURČÍK

DEKANÁTNE STRETNUTIE MLÁDEŽE V STAREJ ĽUBOVNI

marku a o. Slavomírovi Gallikovi zo Spišskej Novej Vsi. Rovnako ďakujeme všetkým prizvaným kazateľom, o. Andrejovi Ondrejovi, o. Filipovi Orlovskému, o. Patrikovi Miturovi, o. Róbertovi Gurčíkovi a o. Ľubošovi Laškotymu a všetkým ostatným prí-

tomným, nielen kaplánom, ale aj rehoľniciam či laikom, bez pomoci ktorých by toto stretnutie nebolo možné zorganizovať.

KRISTÍNA PETRILÁKOVÁ
KPM V SPIŠSKEJ DIECÉZE

KULT SV. FILOMÉNY NA SLOVENSKU RASTIE

Malá-veľká svätica sv. Filoména, ako ju zvyknú označovať jej ctitelia, si čoraz viac získava svojich ctiteľov po celom Slovensku. Svedčí o tom aj nárast nových modlitebných skupín, šírenie úcty k sv. Filoméne na cirkevných školách, kde sa deti modlievajú s učiteľmi spoločne Ruženec k sv. Filoméne, pribúdanie nových členov do slovenského centra Arcibratstva sv. Filomény, vysielanie priamych prenosov z mesačných stretnutí ctiteľov sv. Filomény na vlnách Rádia Mária, nárast pútí organizovaných cestovnými kanceláriami a farnosťami do talianskeho Mugnano del Cardinale, kde odpočíva jej telo od 10. augusta 1805, ale tiež nárast pútnikov do slovenského centra jej úcty v Spišskom Podhradí, kde sa aj tento rok konala tradične 11. augusta hlavná púť k sv. Filoméne.

Po istom útlme počas covidového obdobia opäť zavítalo do Spišského Podhradia, napriek tomu, že

išlo o pracovný deň, vyše tritisíc pútnikov z celého Slovenska a z Českej republiky, ktorí sa pripravovali na túto slávnosť prostredníctvom novén. Úcta k sv. Filoméne sa šíri zo Slovenska aj do Česka, Maďarska a najnovšie zavítala sv. Filoména aj do Viedne. Členovia slovenského centra Arcibratstva sv. Filomény, ktorí môžu len raz v roku počas hlavnej púte 11. augusta vstúpiť do spoločenstva, pochádzajú zo všetkých regiónov Slovenska, z Českej republiky, Kanady, USA a jeden člen je z Argentíny.

Arcibratstvo sv. Filomény zriadil pápež Pius X. dekrétom z 21. mája 1912, publikovaným v *Acta Apostolicae Sedis* (roč. IV., č. IV, s. 398 – 399). Slovenské centrum arcibratstva, evidované pod číslom 39, zriadil rektor Svätej sv. Filomény v Mugnano del Cardinale a prezident Arcibratstva sv. Filomény, dnes už zosnulý Mons. Giovanni Braschi dekrétom z 24. júla 2012. Za prvého reprezentanta slovenské-

ho centra vymenoval HEDr. Ľuboslava Hromjáka, PhD. S platnosťou od 10. septembra 2019 z rozhodnutia rektora svätyne v Mugnano del Cardinale bol vymenovaný za delegáta Arcibratstva sv. Filomény pre Českú republiku. Záujemcovia o vstup do Arcibratstva sv. Filomény pochádzajúci z Českej republiky vstupujú do spoločného slovenského centra Arcibratstva sv. Filomény so sídlom v Spišskom Podhradí. Imprimatur na Ruženec sv. Filomény, ako aj na omšovú pieseň k sv. Filoméne, udelil spišský biskup Štefan Sečka dňa 30. marca 2018 a povzbudil k modlitbám a úcte k sv. Filoméne.

Sv. Filoména je patrónkou proti duchovnej vlačnosti, pomocníčkou v ťažkých životných situáciách a nie jednému manželskému páru vyprosila od Boha dar dieťaťa, po ktorom tak veľmi túžili. Členovia Arcibratstva sa stretávajú vždy desiateho v mesiaci od októbra do mája vo farskom Kostole Narodenia Panny Márie v Spišskom Podhradí. Mesačné stretnutia začínajú vždy o 17.00 hod. modlitbou posvätného ruženca v duchu špirituality sv. Filomény, ktorá privádza k Božej Matke a cez Pannu Máriu kráča-me spolu so sv. Filoménou k Pánu Ježišovi. Stretnutie vrcholí vždy sv. omšou o 18.00 hod., po ktorej na-

sleduje spoločná modlitba Ruženca k sv. Filoméne a pomazanie olejom sv. Filomény. Ak mesačné stretnutie pripadne na sobotu alebo nedeľu, tak stretnutie sa koná dopoludnia a začína sa opäť modlitbou posvätného ruženca o 9.20 hod. a následne sv. omšou o 10.30 hodine.

Sv. Filoména chce byť pomocníčkou na našej spoločnej ceste za Ježišom. Dovoľme malej-veľkej svätci, aby konala v našom živote a budeme svedkami veľkých Božích zázrakov. Toto sú slová, ktoré som vyslovil pri požehnávaní hospicu a liečebne sv. Filomény, ktorú sme otvorili 7. septembra 2023 vo Vranove nad Topľou, kde sa nachádza prvá kaplnka sv. Filomény na Slovensku. Veríme, že raz, ak to bude Božia vôľa, bude stáť aj u nás na Spiši, odkiaľ sa úcta k tejto svätici šíri do celého Slovenska.

ĽUBOSLAV HROMJÁK
REPREZENTANT ARCIBRATSTVA SV. FILOMÉNY

JOZEF KUNST

BISKUPI POCHÁDZAJÚCI Z OBCE ZUBROHLAVA

V memoároch Spišskej diecézy je zapísaných mnoho významných osobností, ktoré sa aj napriek neľahkému životnému osudu hlboko zapísali do cirkevných dejín, nielen v našej Spišskej diecéze, ale aj za jej hranicami. Jednou z takých osobností je pre nás, v poradí druhý a doposiaľ posledný biskup pochádzajúci z obce Zubrohlava, Jozef Kunst [Kunzt].

Jozef Kunst sa narodil 28. júna 1790 do rodiny Jozefa Kunsta a Anny Márie rodenej Wolfovej.¹ Z manželstva Jozefa a Anny sa narodilo 5 detí. Jozef bol najstarší, po ňom nasledovali Ján, Mária, František, ktorý sa taktiež stal kňazom a najmladší brat Juraj. Jeho otec Jozef bol farbiarsky majster pôvodom zo Sliezska. Motívom jeho presťahovania na Oravu bola jeho túžba povzniesť kvalitu oravského plátna a získať mu väčší odbyť. Krátko po príchode na Oravu sa Jozef zoznámil s Annou Máriou Wolfovou, ktorá bola pôvodom židovka pochádzajúca z maďarských krajov. Pri Jozefovom otcovi, Jozefovi Kunstovi, sa objavili taktiež domnienky, že bol Žid, no postupom času konvertoval na katolícku vieru. Vnuk z druhého manželstva Anny Márie Wolfovej, Anton Hradský, ktorý bol advokát v Spišských Vlachoch, to potvrdil. Židovský pôvod potvrdzuje aj samotné priezvisko. Bolo totiž zvykom, že Židia mali priezviská podľa remesiel, ktoré vykonávali alebo podľa farieb. Spišský cirkevný historik Jozef Hradský uvádza, že keď sa mladý Jozef Kunst s ňou zoznámil, jej židovská rodina nesúhlasila s tým, aby sa Anna vydala za Žida, ktorý konvertoval na katolícku vieru. Aby si mohol Jozef Annu vziať, uniesol ju vraj na neznáme miesto, kde ju nechal pokrstiť. Ich vzťah bol neskôr spečatený sobášom v zubrohľavskom kostole.

Vrchol Jozefových podnikavých snáh v oblasti farbiarstva na Orave nastal v roku 1788, keď postavil v Zubrohľave mangel na hľadanie plátna a farbiareň na modrotlač. Orava bola v tom čase známa výrobou plátna a jeho vývozom dokonca aj za hranice vtedajšieho Rakúsko-Uhorska. Najvýznamnejšia obec, ktorá v oblasti plátenníctva najviac prospero-

rovala, bola Slanica. Jozefovmu otcovi Jozefovi sa aj vďaka tomuto zázemiu na Orave veľmi dobre darilo, čoho dôsledkom bolo aj získanie značného majetku v priebehu krátkeho času a vybudovanie dobrého mena na Orave. Počas svojho života bol veľkým podporovateľom zubrohľavskej farnosti. Pri jeho príchode do Zubrohľavy miestny kostol nemal žiadnu kostolnú vežu. Preto sa Jozef na jej stavbu rozhodol venovať 80 zlatých. Okrem toho, zanechal aj značné peniaze na večné svetlo v kostole. Mal úmysel postaviť v Zubrohľave aj kaplnku, ale pre jeho skorú smrť sa mu túto myšlienku nepodarilo uskutočniť. Po jeho náhlej smrti tento plán zrealizovala jeho manželka Anna. Nechala postaviť kaplnku, ktorá nesie patrocínium Svätej Trojice.

Hoci bol Jozef veľkým podporovateľom zubrohľavskej farnosti, čím rástlo o ňom aj spoločenské povedomie, so slovenským obyvateľstvom nikdy úplne nesplynul. Dokonca ani po dlhšom tunajšom pobyte neinklinoval k slovenskej národnosti.

Otec Jozef Kunst zomrel 16. októbra 1798. Ako významného človeka a podporovateľa zubrohľavskej farnosti si ho farníci uctili tým, že ho pochovali na čestnom mieste na severnej strane vedľa kos-

1. V niektorých prameňoch sa uvádza rodenej Hellerovej

tola. Jozefova matka Anna Mária sa po smrti svojho manžela opätovne vydala za pánskeho exaktora² v Zubrohlave Antona Kovalíka, pôvodom zo Štefanova. Z manželstva Antona Kovalíka a Anny Márie sa narodilo 5 dcér: Terézia, Anna Mária, Johana, Alžbeta a Juliana. Napriek početnosti detí neostal otčím Anton Kovalík voči mladým Kunstovcom nevšímavý. Vnímal a videl v nich veľké nadanie a záujem o štúdium, na základe čoho zabezpečil všetkým chlapcom patričné vzdelanie. Otčím Anton sa rozhodol chlapcov poslať na štúdiá k svojmu bratovi Jánovi Kovalíkovi,³ ktorý bol prelátom v Budapešti. Ján Kovalík, ako vplyvný človek, zaobstaral Jozefovi základné štúdiá v Pešti⁴, kde sa Jozef zoznámil s vynikajúcim profesorom Jozefom Grígeľom z Hámrov. Na Jozefovu formáciu, tak ľudskú, ako aj intelektuálnu, mal profesor Jozef Grígeľ nesmierny vplyv. Vyššie gymnaziálne a filozofické štúdiá Jozef absolvoval na gymnáziu v Komárne, Ostrihome, Budíne a Trnave. Od roku 1807 študoval teológiu na Emericane v Bratislave, kde sa počas štúdiá stal členom Slovenského učeného tovarišstva, ktoré v roku 1792 založil Anton Bernolák, rodák zo Slanice. Od roku 1808 pokračoval v štúdiu teológie v Trnave.

Pod vplyvom Jána Kovalíka sa Jozef rozhodol vstúpiť v roku 1810 do kňazského seminára Pázmaneum vo Viedni. Ako 23-ročný bol 1. augusta 1813 vysvätený za diakona a 8. augusta toho istého roku za kňaza. Z rodiny Kunstovej sa traja jej členovia stali kňazmi. Prvými boli Jozef a jeho brat František a tretím ich synovec, spišský sídelný kanonik a historik – Jozef Hradský, ktorý bol za kňaza vysvätený 27. marca 1850 v Rožňave.

Prvé kaplánske pôsobisko, kde Jozef Kunst slúžil ako kaplán, bolo v Drégelskej Polianke [Drégelypalánk], kde zotrval len necelý rok. V roku 1814 sa stal na podnet Jána Kovalíka ostrihomským archívárom a v roku 1816 zapisovateľom matrik Svätej stolice. Túto funkciu zastával do roku 1821, keď Ján Kovalík zomrel. Ján Kovalík bol počas celých Jozefových štúdií jeho veľkým podporovateľom a zástancom. Smrťou Jána Kovalíka stratil Jozef veľmi blízkeho človeka, ktorému bol veľmi zaviazaný, pretože

vďaka nemu mohol absolvovať početné štúdiá a stať sa kňazom.

Jozef Kunst sa po smrti Jána Kovalíka v roku 1821 stal vicerektorom najslávnejšieho uhorského kolégia Pázmaneum vo Viedni. Funkciu vicerektora zastával necelých 10 rokov. Dňa 17. júla 1830 odišiel do Bratislavy, kde bol vymenovaný za bratislavského kanonika. O necelý rok nato bol ustanovený za rektora Pázmanea vo Viedni. Funkciu rektora zastával v rokoch 1831 – 1845. O 2 roky neskôr, v roku 1833, bol menovaný za titulárneho opáta Opátstva Blahoslavenej Panny Márie vo Veszprémskej [Veszprém megy] stolici.

Počas vykonávania úlohy rektora uhorského kolégia Pázmanea vo Viedni trávil Jozef mnoho času so svojím dôverným priateľom Martinom Hamuljakom, spolužiakom z Oravskej Jasenice. O tejto skutočnosti svedčí korešpondencia zachovaná v literárnom archíve Matice slovenskej v Martine. Ako rektor Pázmanea bol Jozef Kunst známy aj vďaka jeho veľkej láske k študentom. Napriek svojim povinnostiam a vznešenému cirkevnému postaveniu nezabúdajal aj na tých najbiednejších študentov, ktorých podporoval. Táto jeho starostlivosť a náklonnosť k študentom ho sprevádzala počas celého živo-

2. „účtovník“

3. Ján Kovalík sa v roku 1812 stal vojenským biskupom a titulárnym ostrihomským biskupom.

4. Pešť je od roku 1873 súčasťou Budapešti.

ta. Túto skutočnosť môžeme vysvetľovať aj ako jeden z pozitívnych vplyvov Jána Kovalíka, ktorému sa chcel v tejto vlastnosti pripodobniť.

Dňa 20. mája 1836 sa Jozef popri svojej službe rektora kolégia Pázmanea stal aj ostrihomským kanonikom a 12. júna 1840 šaštínskym archidiakonom. V týchto rokoch nechal vo svojej rodnej obci Zubrohľave zhotoviť na hrobe svojho otca Jozefa náhrobok s nápisom: „*Predrahému otcovi Jozefovi Kunstovi, narodenému 14. októbra 1764 a zomrelému 16. októbra 1798 postavil zo synovskej úcty, ktorou mu je zaviazaný, jeho syn Jozef, ostrihomský kanonik, rektor uhorského kolégia Pázmanea vo Viedni*“.

Jozef nikdy nezabúdal na svoje korene a lásku k rodnej Zubrohľave. Svojho otca mal veľmi rád a hoci v čase, keď zomrel, mal Jozef len 8 rokov, vždy na neho spomínal s láskou a úctou.

Zlomovým okamihom v kňazskom živote a v cirkevnom postavení Jozefa Kunsta bola udalosť z dňa 12. marca 1844, keď sa Jozef Kunst stal ostrihomským svätoštefanským prepoštom. Po tomto menovaní jeho vplyv vzrástol natoľko, že sa v roku 1845 stal zástupcom ostrihomského arcibiskupa a uhorského prímasa Jozefa Kopáčiho [Kopácsy]. Službu zástupcu vykonával veľmi svedomito a zodpovedne. V tejto svojej novej službe poznával, čo obnáša správa tak rozsiahlej arcidiecézy. O tom, že sa Jozef vo svojej službe osvedčil, nám potvrdzuje aj skutočnosť, keď po smrti ostrihomského arcibiskupa a uhorského prímasa Jozefa Kopáčiho, ktorý zomrel 17. septembra 1847, bol Jozef Kunst 19. septembra toho istého roku menovaný za kapitulného vikára Ostrihomskej arcidiecézy. Túto funkciu však taktiež dlho nezastával, pretože v roku 1848 sa mu dostalo veľkej pocty, keď ho cisár Ferdinand V. vymenoval za titulárneho pharijského biskupa.⁵ Cisár František Jozef I. ho 6. apríla 1850 vymenoval za košického biskupa. Túto voľbu pápež Pius IX. potvrdil 20. mája 1850. Za biskupa bol vysvätený 25. augusta 1850 v Ostrihome. Hlavným svätiteľom biskupa Jozefa Kunsta bol ostrihomský arcibiskup Ján Scitovský [János Keresztély Scitovszky]. Spolusvätiteľmi boli Imrich Paluďai [Palugyay], nitrianský biskup a Juraj Haulik, záhrebský arcibiskup a neskorší

kardínal slovenského pôvodu⁶. Inštalovaný do úradu košického biskupa bol 6. októbra 1850.

V úrade košického biskupa sa Jozef Kunst oduševnene venoval pozdvihnutiu a správe košického kňazského seminára. Spolu s Jánom Galčíkom, sídelným košickým kanonikom, pôvodom zo Zubrohľavy, dokázali za pomerne krátky čas uviesť do pohybu množstvo vecí, ktorými dokázali kňazský seminár upevniť aj na poli slovenského národného povedomia.

Jeho plány a vízie na košickom biskupskom stolci prerušilo jeho ďalšie menovanie. Dňa 30. novembra 1851 zomrel kaločský arcibiskup František Nádašdy [Ferenc Nádasdhy]. Cisár František Jozef I. vymenoval na vakantný kaločský arcibiskupský stolec biskupa Jozefa Kunsta. Jeho funkciu potvrdil pápež Pius IX. dňa 15. marca 1852. V tom čase mal Jozef už síce 61 rokov, no aj napriek tomu bol stále veľmi zapálený pre službu pastiera Cirkvi.

Najväčší dôraz vo svojej službe kládol na vzdelávanie detí a mládeže, hlavne dievčat, keďže v tom čase iba časť dievčat navštevovala školu. Arcibiskup Jozef Kunst bol presvedčený, že spoločnosť môže morálne fungovať iba vtedy, ak v rodinách budú nábožensky vzdelané ženy.

V roku 1861 ocenil cisár František Jozef I. zásluhy arcibiskupa Jozefa Kunsta vo vzdelávaní detí a žien. Ocenený bol rytierskym krížom Leopoldovho radu a v roku 1864 veľkrížom radu sv. Štefana.

5. Spišský diecézny biskup Jozef Bélik bol taktiež titulárnym biskupom pharijským.

6. Prvý záhrebský arcibiskup.

V službe kaločského arcibiskupa nezabúdali ani na formáciu budúcich kňazov, ktorá mu bola vždy veľmi blízka. Po prvej návšteve kaločského seminára zvolal kanonikov a kňazov a predstavil im svoje plány a zámery – k prvým patrila rekonštrukcia seminára. Ďalšie aktivity zamerával na zvýšenie úrovne vzdelávania kňazov, na podporu sociálne slabých študentov. Veľmi mu záležalo na kvalite vzdelanosti. Vedel, že možnosť študovať musí dostať každý. Preto sa rozhodol v roku 1860 otvoriť v Kaloči malý seminár a chlapčenský ústav pri jezuitskom kolégiu.

Ako arcibiskup nezabúdali ani na Pázmaneum, na ktorej založil maďarskú literárnu školu. Podporoval taktiež aj maďarské kultúrne ustanovizne, najmä cirkevné školstvo a sociálne ustanovizne, na ktoré vynaložil okolo milióna zlatých.

Jozef Kunst mal obrovský vplyv na budúcu prosperitu kaločského arcibiskupstva. Jeho meno je v análoch kaločského arcibiskupstva zapísané zlatými písmenami a dokonca v Kaloči pomenovali po ňom ulicu a postavili mu tam jeho vlastnú sochu. V myšliach ľudí je stále živé povedomie o tomto veľkom arcibiskupovi. Dodnes každoročne odmeňujú troch najlepších učiteľov v Kaloči plakétou Jozefa Kunsta.

Ako rodák zo Zubrohlavy nikdy nezabúdali na svoje korene. Svedčí nám o tom jeho dar v podobe 4 000 zlatých na zubrohľavskú školu, kostol a chudobné deti. V čase hladomoru, ktorý postihol Oravu z nedostatku úrody, poslal rodnej obci 500 zlatých.

Arcibiskup Jozef Kunst zomrel 5. januára 1866 v Pešti. Pochovaný je v kryptách Katedrály Nanebovzatia Panny Márie v Kaloči.

MARIÁN MURÍN
BOHOSLOVEC 5. ROČNÍKA

Zdroje:

KURJAKOVÁ, Eva; GRAŇÁK, Marek: *Farský kostol svätých Petra a Pavla v Zubrohľave*. Námestovo: Tlačiareň Kubík, 2022.
KURJAKOVÁ, Eva: *História farnosti Zubrohľava 1770 – 2000*. Námestovo: Tlačiareň Kubík, 2000.
KURJAKOVÁ, Eva: *Jozef Kunst 1790-1866, rímskokatolícky kňaz, arcibiskup, mecén vzdelávania*. Námestovo: Tlačiareň Kubík, 2018.
LIPTÁK, Michal; MATEJ, J: *Pramene večnej blaženosti*. Kežmarok: Tlačiareň Kežmarok GG, s. r. o., 2021.
ŠPIRKO, Jozef. *Spišský historik Jozef Hradský*. Turčiansky sv. Martin: Neografia, 1946.
ZUBKO, Peter – HROMJÁK, Luboslav. *Košickí biskupi*. Vranov nad Topľou: vlastným nákladom, 1998.
<https://www.ke-arcidieceza.sk/sk/jozef-kunst>
<https://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bkunst.html>
https://knihydominikani.sk/hlavna_bibl_b4?autor_id=1872

KURZY OPATROVANIA

VEDELI STE, ŽE NA CHARITE ROBÍME KURZY OPATROVANIA?

Kurz opatrovania vám ponúka jedinečnú príležitosť získania kvalifikácie pohodlne, z vlastného domova. Bezkonkurenčnou cenou 150,- € sme najlacnejšou voľbou na trhu. Absolventi nášho kurzu nadobudnú schopnosti potrebné pre opatrovateľskú starostlivosť v sociálnych a zdravotníckych zariadeniach, ako aj v domácnostiach na Slovensku i v zahraničí. Kurz je akreditovaný Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a umožňuje kombinované vzdelávanie formou dištančného štúdia s konzultáciami lektorov, poskytujúc vám flexibilitu a pohodlie. O tom, ako sa na kurz prihlásiť, ako prebieha výučba či skúšky, kde sa následne uplatníte aj na ďalšie moje zvedavé otázky odpovedala koordinátorka Kurzu opatrovania Janka Benická.

Pre koho je kurz určený?

Vzdelávací program Kurz opatrovania je určený najmä osobám, ktoré chcú vykonávať opatrovateľskú starostlivosť alebo cítia potrebu zamestnať sa v oblasti sociálnych služieb. Absolvovaním tohto kurzu splnia účastníci potrebné kvalifikačné požiadavky Zákona č. 448/2008 o sociálnych službách. Jedinou podmienkou je dospelý vek účastníka. Týmto kurzami pomáhame napríklad aj zahraničným odídencom, ktorí sa chcú zamestnať ako opatrovatelia a tak isto vypomáhame aj ostatným dieceziam, ak nás požiadajú o pomoc.

Koľko účastníkov vykonalo skúšky u nás na charite za rok 2023?

Kurzom Opatrovania v rámci SpKCH prešlo v roku 2023 viac ako 130 účastníkov, no odkedy kurzy poskytujeme, bolo ich už vyše 1 000.

Aké sú ďalšie kroky po absolvovaní skúšky? Čaká záujemcov ešte nejaké ďalšie vzdelávanie alebo sú pripravení ísť do terénu?

V rámci tohto vzdelávacieho programu nie je potrebné ďalšie dozvedávanie. Absolvent spĺňa všetky

KOORDINÁTORKA KURZU OPATROVANIA JANKA BENICKÁ

požadované podmienky zákona, je pripravený na samostatné vykonávanie prác, ktoré sú náplňou opatrovateľa v zariadeniach sociálnych služieb, ako aj v domácnosti fyzickej osoby odkázanej na pomoc inej fyzickej osoby.

Kde všade sa dá s týmto kurzom uplatniť?

Účastník po absolvovaní kurzu nadobudne schopnosti, ktoré bude potrebovať pri výkone opatrovateľskej starostlivosti v sociálnych a zdravotníckych zariadeniach a v domácnostiach na Slovensku a v zahraničí. Počas absolvovania kurzu získa aj základné zručnosti, ktoré mu umožnia aplikovať teoretické vedomosti priamo v praxi uvedených povolání.

Po absolvovaní kurzu dostanú účastníci aj nejaké potvrdenie/certifikát? Platí aj v zahraničí, resp. ak chcú opatrovať v zahraničí?

Osvedčenie, ktoré absolvent získa, je platné pre danú prácu v celej EÚ, podľa platnosti našej akreditácie získanej na MPSVaR SR. Podmienkou pre prácu s týmto osvedčením v zahraničí je dať ho úradne preložiť do úradného jazyka krajiny, kam pôjde absolvent pracovať.

Koľko kurzov máte naplánovaných na 2024 a kedy začne prvý, resp. môžete už podať aj informáciu, dokiaľ a ako sa môžu záujemcovia prihlásiť?

Ročne mávame 5, niekedy 6 kurzov, poskytujeme ich aj cez žiadosť REPAS+ a iné projekty v rámci ÚPSVaR, najbližší termín bude daný na web začiatkom januára, musí sa pripraviť harmonogram, kde budú zadané všetky dôležité termíny. Vieme vybaviť samozrejme všetku potrebnú dokumentáciu, niet sa čoho obávať. Prihlásiť sa na Kurz opatrovania môžete kedykoľvek na tel. čísle: 0904 996 982, prípadne tam, kde máte najbližší organizačný útvar Spišskej katolíckej charity.

O čom je praktická časť skúšky?

Záujemcov skúšame v našich charitných zariadeniach z úkonov, s ktorými sa po nástupe do praxe stretnú. Ide napríklad o prezliekanie postele s pacientom na lôžku, kedy musí ukázať, ako to urobí, ako začína, aj ako končí, aby bol pacient po celý čas v poriadku. Ďalej prebaľovanie, toaleta na lôžku, sprevádzanie, polohovanie, ako si zaznamenáva každé 2 hodiny správu o polohovaní, ako pracuje s pomôckami, ako dá ruku a nohu, aby bol pacient v poriad-

ku, ako skontroluje či nemá zalomenú ušnicu, ďalej či má právo ísť vybaviť dokumentáciu, ako a kam ju pôjde vybaviť, koho môže sprevádzať, aké sú jeho kompetencie, či môže ísť do lekárne a podobne. Snažíme sa o to, aby keď prídu do praxe, vedeli, čo majú robiť. Samozrejme, vždy im na seba necháme kontakt, aby nám zavolali, ak by sa potrebovali v niečom poradiť.

Majú o Kurz opatrovania záujem aj muži?

Majú a čoraz väčší, tento rok tvorili približne 10 % všetkých uchádzačov. Dokonca sú v tejto pozícii veľmi žiadaní, nakoľko sú silnejší a zodvihnúť pacienta alebo prijímateľa sociálnej služby pre nich nie je až taký problém, ako napríklad pre niektoré ženy. Na moje prekvapenie bývajú tiež veľmi trpezliví.

Ďakujem za rozhovor.

KATARÍNA HAVRILOVÁ
PR MANAŽÉRKA SPIŠSKEJ KATOLÍCKEJ CHARITY

DNI KREŠŤANSKEJ KULTÚRY V SPIŠSKEJ KAPITULE

Aj tento rok sa v dňoch 7. – 10. októbra 2023 konal v priestoroch Teologického inštitútu a Kňazského seminára biskupa Jána Vojaššáka v Spišskej Kapitule v poradí už VIII. ročník Dní kresťanskej kultúry. Tradične ho organizuje Teologický inštitút Teologickej fakulty Katolíckej univerzity v Spišskej Kapitule – Spišskom Podhradí v spolupráci s Radou pre vedu, vzdelanie a kultúru pri Konferencii biskupov Slovenska a Diecéznym katechetickým úradom Spišskej diecézy pod vedením historika doc. Luboslava Hromjáka v Spišskej Kapitule – Spišskom Podhradí. Téma tohtoročných odborných prednášok bola *Keď Perugino a slávny Dante prehovorí* v súvislosti s 500. výročím smrti renesančného maliara Pietra Perugina a uplynulým 700. výročím smrti Dante Alighieriho. Podujatie pozostávalo z troch častí. Prvou časťou boli Víkendové dni kresťanskej kultúry, na ktorej sa zúčastnili zástupcovia a odborníci na kresťanskú kultúru zo všetkých častí Slovenska. V pondelok 9. októbra sa na podujatí zúčastnili študenti gymnázií a žiaci 9. ročníkov z Oravy a Spiša a napokon v utorok 10. októbra sa konala vedecká konferencia venovaná spišskému kapitulnému vikárovi Jozefovi Ligošovi pri príležitosti 50. výročia jeho úmrtia. S prednáškami vystúpili najlepší odborníci zo Slovenska na tému Dante Alighieri: prezidentka Spoločnosti Dante Alighieriho Miroslava Vallová, rozhlasová scenáristka a re-

žisérka Tatiana Kusá, ktorá predstavila rozhlasový projekt Parnas a formu, ktorou sprístupňovala Božskú komédiu širšej verejnosti cez rozhlasové umenie, či teológ ThLic. Marek Iskra, známy svojimi reláciami v Rádiu Lumen na tému Dante Alighieri a iní. Prednášky obohatil umeleckým prednesom herec a vysokoškolský pedagóg doc. Štefan Bučko. Na podujatí sa zúčastnilo okolo 300 účastníkov, medzi nimi tiež vtedajší diecézny administrátor Spišskej diecézy Ján Kuboš, ktorý slávil slávnostnú sv. omšu v nedeľu 8. októbra v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule. Pozdrav účastníkom podujatia zaslala aj talianska veľvyslankyňa na Slovensku Catherine Flumiani a apoštolský nuncius Svätej stolice v SR Mons. Nicola Girasoli, ktorý sa plánoval podujatia aj osobne zúčastniť, ale napokon pre pracovné povinnosti nemohol byť osobne prítomný, avšak nevylúčil svoju prítomnosť na budúci rok. Komu toto podujatie uniklo, bude sa môcť zúčastniť plánovaného IX. ročníka Dní kresťanskej kultúry, ktoré organizátori avizujú na 11. – 13. októbra 2024 s pokračovaním rozvinutej témy o Dante Alighierimu a jeho *Božskej komédii* a ako nová téma zaznie rozbor osobnosti Ladislava Hanusa pri 30. výročí od jeho smrti.

LUBOSLAV HROMJÁK
HISTORIK

DESAŤ ROKOV GALÉRIE KOSTOLOV

Na úvod dnešného príspevku prinášame stručnú rekapituláciu rubriky Galéria kostolov. Diecézny elektronický časopis KAPITULA má za sebou dvanásťročnú nepretržitú históriu (začal vychádzať v roku 2012). Pravidelná rubrika Galéria kostolov sa po prvýkrát objavila v čísle 2/2014, to znamená, že

prináša fotografie a krátke výstižné texty o kostoloch Spišského biskupstva už desať rokov. Za ten čas bolo uverejnených 49 príspevkov o 58 kostoloch. Z celkového počtu viac ako 300 kostolov v diecéze je to asi jedna šestina. Existujúceho materiálu je teda hodne, vystačiť by mal ešte na mnoho ďalších rokov.

KOSTOL VŠETKÝCH SVÄTÝCH V BIJACOVCIACH

Obec Bijacovce sa nachádza v severovýchodnej časti Hornádskej kotliny v blízkosti Spišského hradu i Spišskej Kapituly. Ak by sme mali postupne vypočítavať všetky zaujímavosti súvisiace s touto lokalitou, bolo by ich neúrekom. My sa sústredíme na tunajší Kostol Všetkých svätých, kvôli ktorému je obec zaradená do okruhu spišsko-gemerskej gotickej cesty. Počiatky výstavby kostola sú datované do polovice 13. storočia. Za staviteľov sú považovaní po tatárskom vpáde prisťahovaní kolonisti – Nemci. Kostol vznikol postupne, preto je charakteristický pestrosťou stavebných slohov – pôvodne románsky, ďalej goticky prestavaný a neskôr zbarokizovaný. Jeho súčasťou sú vzácne stredoveké nástenné maľby (dnes v torzovitom stave), ktoré boli v roku 1991 vyhlásené za národnú kultúrnu pamiatku. Ešte pred výstavbou kostola tu bola postavená dodnes stojaca románska rotunda.

LUBOMÍR KALAVSKÝ

FOTO: LUBOMÍR KALAVSKÝ

STAŇTE SA NAŠÍM PRISPIEVATEĽOM

DEJE SA VO VAŠEJ FARNOSTI ČI V SPOLOČENSTVE NIEČO PODNETNÉ?

DAJTE O TOM VEDIEŤ!

NAPÍŠTE NA CASOPIS@KAPITULA.SK.

AK CHCEŠ DOSTÁVAŤ ČASOPIS PRIAMO DO SVOJEJ SCHRÁNKY,
DAJ NÁM TO VEDIEŤ NA CASOPIS@KAPITULA.SK

NÁJDETE NÁS AJ NA FACEBOOKU.